

L'ECONOMIA CATALANA ABANS

I DESPRÈS DE LA CRISI:

LA TRANSFORMACIÓ DE

L'ESTRUCTURA PRODUCTIVA

Taula de Política Econòmica 12 / 07 / 2017

Índex

1. INTRODUCCIÓ I PRINCIPALS CONCLUSIONS.....	3
2. DEFINICIÓ DELS SECTORS	6
3. PARTICIPACIÓ EN EL VAB I L'OCUPACIÓ.....	8
3.1. Anàlisi per grups (alt i baix valor afegit)	8
3.2. Anàlisi desagregada per sectors (dos dígit CCAE).....	10
4. PARTICIPACIÓ EN LES RENDES GENERADES.....	13
4.1. Anàlisi per grups (alt i baix valor afegit).....	13
4.2. Anàlisi desagregada per sectors (dos dígit CCAE).....	16
5. COMENTARIS FINALS.....	16

1. INTRODUCCIÓ I PRINCIPALS CONCLUSIONS

Una de les qüestions més presents al debat públic sobre l'evolució i perspectives de l'economia catalana és fins a quin punt l'actual recuperació de la llarga crisi iniciada el 2008 va acompanyada d'un canvi de model productiu cap a sectors d'alt valor afegit i productivitat creixent o, alternativament, es recolza en la moderació salarial i l'impuls d'activitats tradicionals de baix valor afegit (sovint exemplificades pel sector "turístic"). L'objectiu principal d'aquest estudi és contribuir a aquest debat analitzant detalladament la transformació de l'estructura productiva de l'economia catalana durant el període de deu anys que va des de la fase final de l'anterior etapa expansiva (prenent com a referència l'any 2005) i el principi de l'actual recuperació (2014). Les principals conclusions que es desprenen de l'estudi són les següents:

(i) **L'economia catalana presenta una estructura productiva marcadament dual**, en termes de valor afegit¹ per treballador, segons el sector d'activitat. Els sectors d'alt valor afegit² representen només el 22,2% de l'ocupació total, però generen el 42,7% del VAB i el 55,1% dels beneficis empresarials del conjunt de l'economia. Els sectors de baix valor afegit³, en canvi, representen el 61,9% de l'ocupació total, però només aporten el 46,1% del VAB i el 36,5% dels beneficis.

(ii) **L'economia catalana surt de la crisi transformada, amb un major pes relatiu dels sectors d'alt valor afegit**. Al llarg del període de deu anys que va des de la fase final de l'anterior cicle expansiu (2005) fins el principi de l'actual recuperació (2014), aquest grup de sectors ha augmentat el seu pes en l'ocupació (del 20,8% al 22,2%), el VAB (del 35,5% al 42,7%) i els beneficis empresarials (del 43,% al 55,1%).

---

¹ El valor afegit és el valor de la producció menys els consums intermedis i és igual a la suma de les rendes del treball i del capital.

² Segons definició desenvolupada al Punt 2 i la Taula 2 (annex) d'aquest estudi.

³ Segons definició desenvolupada al Punt 2 i la Taula 3 (annex).

(iii) **Per altra banda, l'economia catalana també surt de la crisi amb una estructura productiva més polaritzada, amb una major diferència entre els sectors d'alt i baix valor afegit.** L'any 2005 el valor afegit mitjà per treballador al primer grup de sectors multiplicava per 2,2 el valor mitjà al segon grup. L'any 2014 aquest factor havia augmentat fins a 2,7. Aquesta divergència creixent reflecteix un major augment de la productivitat del treball, en termes de volum produït per treballador, i/o una millor evolució dels preus relatius, favorable al primer grup de sectors.

(iv) Els sectors d'alt valor afegit tenen com a comú denominador ser intensius en alguna forma de capital (físic, humà, tecnològic, immobiliari, financer). Els béns de capital tenen una doble naturalesa: en tant que mitjans de producció (capital productiu) i com a repositoris de valor (capital riquesa). Es poden distingir dos tipus de sectors d'alt valor afegit segons si predomina el capital productiu, que incorpora tecnologia i contribueix a determinar la productivitat del treball, o el capital riquesa, molt sensible als canvis en els preus dels actius. **Els dos sectors d'alt valor afegit més importants i dinàmics durant els deu anys del període de referència són les activitats de base tecnològica, intensives en capital productiu, i les activitats immobiliàries i financeres, molt dependents del capital riquesa.**

(v) **Les activitats immobiliàries i financeres ocupen el 3,5% dels treballadors, però aporten el 16,1% del VAB total i el 25,6% dels beneficis empresarials del conjunt de l'economia⁴.** Entre 2005 i 2014 el pes d'aquestes activitats en l'ocupació ha augmentat en 0,2 punts percentuals, el pes en el VAB en 3,9 punts i el pes en els beneficis en 7,1 punts. Per altra banda, les activitats de base tecnològica (indústria farmacèutica, serveis vinculats amb les TIC, activitats de R+D) ocupen al 4,2% dels treballadors, generen el 6,3% del VAB total i aporten el 7,0% dels beneficis totals. Entre 2005 i 2014 aquest sector d'activitat va augmentar el seu pes en l'ocupació (1,5 puntys percentuals), en el VAB i en els beneficis (1,4 punts).

---

⁴ Cal advertir, però, que aquest sector amaga trajectòries divergents en termes de VAB i ocupació entre les activitats financeres (a la baixa) i les immobiliàries (a l'alça) –malgrat presentar-se agrupades en un sol sector, per les interrelacions existents entre aquestes dues activitats.

(vi) El principal sector de baix valor afegit són els serveis socials (educació, sanitat i altres serveis socials), on el sector públic és majoritari⁵. El 2014 aquest sector representava el 19,2% de l'ocupació (5,3 punts més que el 2005) i el 14,2% del VAB (2,5 punts més). Els serveis més vinculats al turisme (establiments d'allotjament, menjars i begudes) ocupaven al 6,3% dels treballadors i aportaven el 5,4% del VAB total, per sota de les activitats tecnològiques. **Entre 2005 i 2014 les activitats de base tecnològica han passat a superar als serveis més vinculats al turisme en percentatge del VAB.**

(v) Hi ha **sectors manufacturadors d'alt i de baix valor afegit**. Els primers inclouen la indústria química, la metal·lúrgia i l'automoció. Els segons el tèxtil i confecció, les arts gràfiques, els productes metàl·lics i els mobles. Una característica comuna dels dos sectors manufacturadors és que han perdut pes en el VAB i en l'ocupació total, però han millorat posicions en termes de valor afegit per treballador, via augments en la productivitat del treball. Per altra banda, hi ha **sectors de serveis d'alt i baix valor afegit** que comparteixen una elevada dependència dels recursos vinculats al territori i de les variacions en els preus relatius, davant d'una oferta poc flexible a curt termini (les activitats immobiliàries i els serveis turístics).

(vi) **Les remuneracions salarials en els sectors d'alt valor afegit són, de mitjana, a l'entorn d'un 40% superiors a les dels sectors de baix valor afegit, però aquesta relació pràcticament no ha variat entre 2005 i 2014.** La moderació salarial ha estat molt similar als dos sectors, amb un augment acumulat dels salaris reals del 3,5% (deflactats per l'IPC) al llarg del període al conjunt de l'economia, que contrasta amb un augment acumulat dels beneficis per treballador del 18,4% durant el mateix període (en termes de poder adquisitiu). **El creixement dels beneficis per treballador de 2005 a 2014 és clarament asimètric: s'ha concentrat en els sectors d'alt valor afegit (46,3%) i ha estat negatiu en els sectors de baix valor afegit (-9,2%).**

---

⁵ La inclusió d'aquest sector dins del grup de baix valor afegit pot semblar discutible, ja que es tracta d'activitats intensives en capital humà amb salaris per sobre de la mitjana, però és després de la definició adoptada en aquest estudi.

(vii) Amb perspectiva de futur, **el principal risc de polarització de l'economia catalana no és tant entre sectors d'alt i baix valor afegit, com entre sectors que creixen via productivitat, però perden pes relatiu en termes d'ocupació, i sectors intensius en treball, però estancats en termes de productivitat.** Per minimitzar aquest risc cal orientar el conjunt de l'economia cap a la inversió en capital productiu (especialment humà i tecnològic), mitjançant **un pacte de país amb horitzó de llarg termini que situï la formació i la innovació com a eixos principals de la política econòmica**, amb l'objectiu compartit d'avançar posicions en la cadena de valor a tots els sectors d'activitat.

2. DEFINICIÓ DELS SECTORS

La Taula 1 a l'annex recull tots els sectors d'activitat econòmica a dos dígit de la CCAE (Classificació Catalana d'Activitats Econòmiques), ordenats de major a menor en termes del seu Valor Afegit Brut (VAB) per Lloc de Treball Equivalent a Temps Complet (LTE). La primera columna mostra la denominació del sector, la segona el valor en euros de la ràtio VAB/LTE i la tercera les vegades que la ràtio VAB/LTE a cada sector multiplica la mitjana del conjunt de l'economia. En aquest estudi definim com a sectors d'alt valor afegit (grup A) els que superen en un 10% o més la ràtio VAB/LTE del conjunt de l'economia (marcats en negreta), mentre que els sectors de baix valor afegit (grup B) són els que se situen en valors inferiors en almenys un 10% a la mitjana de l'economia (marcats en cursiva). El grups A i B no sumen el 100% del VAB total, ja que hi hauria un tercer grup, no analitzat amb detall a l'estudi, que inclouria les activitats de mitjà valor afegit (dins d'una banda del 10% per sobre i per sota de la mitjana; a la Taula 1 són els sectors no destacats ni amb negreta ni amb cursiva, i que ocupen la franja central de la llista).

La Taula 2 a l'annex agrupa els sectors d'alt valor afegit (grup A) en sis categories:

a) Indústries de xarxa (NET)

Activitats industrials intensives en capital físic sota concessió administrativa (infraestructures per a la generació i xarxes de transport d'inputs bàsics pel conjunt de l'economia: energia elèctrica, gas i aigua). Caracteritzades per importants economies d'escala i amb predomini de la gran empresa que opera en mercats regulats.

b) Indústries intensives en capital (CAP)

Activitats industrials intensives en capital físic i tecnològic (mineria, indústries químiques i de refinació de petroli, metal·lúrgia, automoció). Caracteritzades per una elevada productivitat del treball i amb predomini de mitjanes i grans empreses que operen en mercats globalitzats.

c) Activitats logístiques (LOG)

Activitats de serveis intensives en capital físic i comercial en forma de xarxes de distribució i plataformes logístiques desplegades en el territori (distribució majorista, activitats logístiques). Predominen les empreses mitjanes que operen com a intermediaris en cadenes client-proveïdor.

d) Activitats immobiliàries i financeres (AIF)

Activitats de serveis intensives en capital immobiliari (oficines i residencial) i financer (banca i assegurances). Inclouen empreses grans (entitats financeres i grans companyies immobiliàries) i petites (agents immobiliaris i d'assegurances) en mercats segmentats per la tipologia de producte i de client.

e) Activitats de base tecnològica (TEC)

Activitats intensives en capital humà i tecnològic protegides per patents (productes farmacèutics, serveis TIC i R+D). Inclou dos segments clarament diferenciats: per una banda, activitats consolidades amb importants economies d'escala en la innovació i/o

la distribució (indústria farmacèutica, telecomunicacions) i predomini d'empreses grans i mitjanes. Per altra banda, *startups* i microempreses que creen nous productes o nous mercats (empreses biotecnològiques i digitals) amb l'expectativa de beneficis extraordinaris (encara que transitoris) derivats de la innovació radical.

f) Activitats creatives i culturals (CRE)

Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment, intensives en capital humà i cultural. Predominen les empreses petites que operen en mercats molt condicionats per les polítiques públiques.

Finalment, la Taula 3 a l'annex agrupa els sectors de baix valor afegit en set grups: (i) serveis personals (PER); (ii) serveis socials (SOC: administració pública, sanitat, educació); (iii) serveis professionals i empresarials (EMP), (iv) serveis turístics (TUR: allotjament, menjar i begudes); (v) serveis tradicionals (SET: comerç al detall i transport terrestre), (vi) manufactures tradicionals (MAT: tèxtil i confecció, arts gràfiques, productes metàl·lics i mobles) i (vii) construcció (CON).

3. PARTICIPACIÓ EN EL VAB I L'OCUPACIÓ

3.1. Anàlisi per grups (alt i baix valor afegit)

La Taula 4 a sota mostra els percentatges que representen la participació dels sectors d'alt i baix valor afegit (A i B, respectivament) en el VAB del conjunt de l'economia els anys 2005 i 2014:

Taula 4. Participació per grups en el VAB. Percentatges

	% VAB	
	2014	2005
A	42,7	35,5
B	46,1	52,3

VAB: Valor Afegit Brut. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

Durant aquest període de deu anys els sectors d'alt valor afegit (grup A) han augmentat significativament la seva participació en el VAB total, al temps que els sectors de baix valor afegit (grup B) disminueixen la seva participació en una proporció similar. De mantenir-se aquesta tendència durant els últims dos anys (2015 i 2016) la participació dels dos grups en el VAB es podria haver igualat.

La Taula 5 a sota mostra els percentatges que representen la participació dels sectors d'alt i baix valor afegit en l'ocupació total (llocs de treball equivalents a temps complet) els anys 2005 i 2014:

Taula 5. Participació per grups en l'ocupació. Percentatges

	% LTE	
	2014	2005
A	22,2	20,8
B	61,9	67,2

LTE: Llocs de Treball Equivalents a Temps Complet. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Pel que fa a l'ocupació s'observa un augment de pes dels sectors d'alt valor afegit, més moderat en comparació amb l'evolució en termes de VAB, i una pèrdua dels sectors de baix valor. En termes absoluts, els dos grups van registrar una pèrdua neta d'ocupació, però la pèrdua (absoluta i relativa) al grup A va ser molt inferior, com es pot observar a la Taula 6:

Taula 6. Ocupació per grups i total. Milers i taxes de variació

	LTE		Δ 2005-2014	% G
	2014	2005		
A	652	700	-48	-6,9
B	1.820	2.258	-438	-19,4
Total	2.941	3.360	-419	-12,5

LTE: Llocs de Treball Equivalents a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. Δ : Diferència de LTE. % G: Taxa de variació de LTE. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

L'any 2014 el valor afegit per treballador al grup A multiplicava per 2,7 aquest mateix rati al grup B, el que representa un augment significatiu respecte del diferencial entre

els dos grups observat el 2005. Aquest augment del diferencial és conseqüència d'un augment acumulat de la ràtio VAB/LTE en el grup A del 43,6% entre 2005 i 2014, que descomptant la inflació acumulada durant el mateix període (20,3%) implica un creixement en termes reals (deflactat per l'IPC) del 23,3%. En canvi, el creixement de la ràtio VAB/LTE al grup B entre 2005 i 2014, del 18,3% acumulat, representa una variació negativa en termes reals del -2,1%.

Taula 7. Valor afegit per treballador. Euros, ràtios i taxes de variació

	VAB/LTE		% G	% IPC	% G - % IPC
	2014	2005			
A	120.421	83.867	43,6	20,3	23,3
B	45.304	38.311	18,3	20,3	-2,1
Total	65.161	49.203	32,4	20,3	12,1
A/B	2,7	2,2			

VAB/LTE: Valor Afegit Brut per Lloc de Treball Equivalent a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. % G: Taxa de variació de VAB/LTE. % IPC: Taxa de variació de l'IPC (Espanya). Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat i base AMECO (Com. Europea).

3.2. Anàlisi desagregada per sectors (dos dígitos CCAE)

En aquest apartat s'analitzen per separat alguns dels sectors més representatius dels grups A i B: a) indústries de xarxa (NET); b) indústries intensives en capital (CAP); c) activitats immobiliàries i financeres (AIF); d) activitats de base tecnològica (TEC); e) serveis socials (SOC); f) serveis turístics (TUR); g) manufactures tradicionals (MAT) i h) construcció (CON). Les taules 8, 9 i 10 mostren la participació de cada un d'aquests sectors en el VAB i en l'ocupació, així com la ràtio VAB/LTE, en 2014 i 2005:

Taula 8. Participació per sectors en el VAB. Percentatges

	% VAB		Δ
	2014	2005	2005-2014
AIF	16,1	12,1	3,9
SOC	14,2	11,7	2,5
TEC	6,3	4,9	1,4
TUR	5,4	5,8	-0,4
CON	4,8	11,3	-6,6
CAP	4,5	5,0	-0,5
MAT	3,7	5,1	-1,4
NET	2,1	1,6	0,5

VAB: Valor Afegit Brut. Δ: Diferència de % VAB. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Les activitats immobiliàries i financeres encapçalen el rànquing de la participació en el VAB (16,1% el 2014) i a més són les que registren un major augment del seu pes relatiu, en gairebé quatre punts percentuals (Taula 8 a dalt)⁶. Segueixen els serveis socials (administració pública, sanitat i educació), que també augmenten el seu pes relatiu. Cal destacar, en especial, l'augment de la participació de les activitats de base tecnològica (TEC), que passen a superar en pes relatiu als serveis turístics (TUR).

Taula 9. Participació per sectors en l'ocupació. Percentatges

	% LTE		Δ
	2014	2005	2005-2014
SOC	19,2	13,9	5,3
TUR	6,3	6,0	0,3
CON	5,4	10,9	-5,5
MAT	4,5	7,6	-3,1
TEC	4,2	2,7	1,5
AIF	3,7	3,5	0,2
CAP	3,1	4,1	-1,0
NET	0,5	0,3	0,2

LTE: Llocs de Treball Equivalents a Temps Complet. Δ: Diferència de % LTE. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

⁶ Com ja s'ha dit a la pàgina 4 cal advertir que el sector AIF amaga trajectòries divergents en termes de VAB i ocupació entre les activitats financeres (a la baixa) i les immobiliàries (a l'alça) –malgrat presentar-se agrupades en un sol sector, per les interrelacions existents entre aquestes dues activitats.

En termes de participació en l'ocupació (Taula 9) són els sectors de baix valor afegit els que encapçalen la classificació, combinant augments significatius (serveis socials) amb caigudes igualment marcades (construcció i manufactures tradicionals). Aquesta combinació d'augments i reduccions de la participació en l'ocupació total també es dona en els sectors d'alt valor afegit, destacant l'augment de pes relatiu de les activitats de base tecnològica i la disminució en el cas de les indústries intensives en capital.

Taula 10. Valor afegit per treballador, per sectors. Euros i ràtios

	VAB/LTE				Δ
	2014		2005		2005-2014
	Euros	Sector/Total	Euros	Sector/Total	Sector/Total
AIF	284.880	4,4	171.453	3,5	0,9
NET	273.133	4,2	239.727	4,9	-0,7
TEC	98.455	1,5	88.659	1,8	-0,3
CAP	95.330	1,5	60.058	1,2	0,2
CON	57.050	0,9	51.011	1,0	-0,2
TUR	55.532	0,9	47.158	1,0	-0,1
MAT	53.970	0,8	32.926	0,7	0,2
SOC	48.147	0,7	41.447	0,8	-0,1
Total	65.161	1,0	49.203	1,0	0,0

VAB/LTE: Valor Afegit Brut per Lloc de Treball Equivalent a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. Δ : Diferència de Sector/Total. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

En termes de valor afegit per treballador (VAB/LTE; Taula 10) el rànquing l'encapçalen, amb diferència, els sectors d'activitats immobiliàries i financeres (AIF) i les indústries de xarxa (NET). Aquests valors tan elevats reflecteixen l'elevada intensitat de capital pròpia d'aquestes activitats. En el cas de les activitats immobiliàries i financeres les rendes del capital (lloguers, interessos) representen una fracció majoritària del valor afegit total d'aquest sector, mentre que el cas de les indústries de xarxa s'ha de tenir en compte el pes de les amortitzacions derivades de les elevades inversions necessàries per a la generació i distribució d'energia, gas i aigua. També destaca el fet que els dos sectors manufacturadors (les indústries intensives en capital, CAP, i les manufactures tradicionals, MAT) milloren en relació al conjunt de l'economia. La resta d'activitats de baix valor afegit perden en relació al conjunt.

4. PARTICIPACIÓ EN LES RENDES GENERADES

4.1. Anàlisi per grups (alt i baix valor afegit)

La Taula 11 mostra el pes que representen els beneficis empresarials generats a cada grup de sectors (alt i baix valor afegit) com a percentatge del total, en 2005 i 2014.

Taula 11. Participació per grups en els beneficis empresarials. Percentatges

	% EBE	
	2014	2005
A	55,1	43,2
B	36,5	45,8

EBE: Excedent Brut d'Explotació. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

El Grup A augmenta molt significativament el seu pes relatiu al llarg del període i amb dades de l'any 2014 genera més de la meitat de tots els beneficis empresarials en el conjunt de l'economia. El grup B perd pes relatiu de manera proporcional i el 2014 representa a l'entorn d'una tercera part dels beneficis totals.

La Taula 12 presenta el benefici empresarial per treballador (EBE/LTE) a cada grup i al conjunt de l'economia els anys 2005 i 2014, així com la variació percentual d'aquest indicador en el període 2005-2014, en termes nominals i de poder adquisitiu, deflactant els valors nominals amb l'IPC del període.

Taula 12. Beneficis empresarials per treballador. Euros i taxes de variació

	EBE/LTE		% G	% IPC	% G - % IPC
	2014	2005	2014-2005		
A	79.508	47.729	66,6	20,3	46,3
B	18.410	16.565	11,1	20,3	-9,2
Total	31.974	23.042	38,8	20,3	18,4
A/B	4,3	2,9			

EBE/LTE: Excedent Brut d'Explotació per Llot de Treball Equivalent a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. % G: Taxa de variació de EBE/LTE. % IPC: Taxa de variació de l'IPC (Espanya). Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Els beneficis empresarials per treballador al grup A augmenten significativament al llarg del període, tant en termes nominals (66,6%) com en termes reals (46,3%), mentre que al grup B augmenten per sota de l'IPC i, per tant, representen una pèrdua de poder adquisitiu acumulada al llarg del període (-9,2%). Com a conseqüència d'aquesta evolució divergent, l'any 2014 un treballador representatiu del grup A va generar uns beneficis empresarials 4,3 vegades superiors als beneficis generats per un treballador representatiu del grup B, el que representa un notable augment respecte del diferencial observat el 2005 (2,9 vegades).

Pel que fa a les rendes del treball, la Taula 13 presenta, per a cada grup, la Remuneració Salarial (SAL) per Lloc de Treball Assalariat Equivalent a Temps Complet (LTAE) en 2005 i 2014, el creixement d'aquesta remuneració acumulat al llarg del període 2005-2014, en termes nominals i de poder adquisitiu (deflactats per l'IPC), i compara la remuneració salarial entre els dos sectors.

Taula 13. Remuneració per assalariat. Euros i taxes de variació

	SAL/LTAE		% G	% IPC	% G - % IPC
	2014	2005			
A	46.612	38.339	21,6	20,3	1,3
B	33.591	27.192	23,5	20,3	3,2
Total	37.352	30.155	23,9	20,3	3,5
A/B	1,39	1,41			

SAL/LTAE: Remuneració Salarial per Lloc de Treball Assalariat Equivalent a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. % G: Taxa de variació de SAL/LTAE. % IPC: Taxa de variació de l'IPC (Espanya).

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat i AMECO (Comissió Europea).

Cal destacar el fet que la remuneració per assalariat creix en termes acumulats a ritmes similars i propers al de l'IPC als dos grups, de manera que el guany en termes de poder adquisitiu és molt moderat al llarg d'aquest interval de deu anys en els dos casos. Però mentre que al grup B l'augment del valor afegit per treballador (deflactat per l'IPC) és negatiu, en el cas del grup A és significativament positiu. Per tant, mentre que en el cas del grup B l'estancament dels salaris reals està en línia amb l'estancament del valor afegit deflactat, en el cas del grup A l'augment del valor afegit deflactat entre 2005 i 2014 no ha repercutit en els salaris reals.

Aquest fet posa de manifest l'existència d'un mercat de treball amb una elevada mobilitat entre sectors, de manera que els diferencials en la remuneració per assalariat entre els dos grups respondrien, sobretot, al diferencial en termes de qualificació professional requerida a cada grup. Els salaris al grup A són, de mitjana, un 40% més elevats que al grup B tant el 2005 com el 2014. L'estabilitat del diferencial salarial entre 2005 i 2014 implicaria una relativa estabilitat del diferencial de qualificació professional als dos grups al llarg del període. La moderació salarial dels últims anys ha estat generalitzada a tots els sectors en una proporció similar (tenint en compte els diferencials de qualificació), la qual cosa és d'esperar quan els treballadors poden competir per llocs de treball vacants en altres sectors i les empreses per perfils professionals procedents d'altres sectors.

Finalment, l'evolució conjunta dels salaris i dels beneficis determina l'evolució dels marges empresarials (EBE/VAB) a cada grup, tal com es registra a la Taula 14:

Taula 14. Marges empresarials per grups. Percentatges i ràtios

	% EBE/VAB		Δ
	2014	2005	2014-2005
A	63,3	56,9	6,4
B	38,4	41,3	-2,8
Total	49,1	46,8	2,2
A/B	1,65	1,38	

EBE/VAB: Excedent Brut Empresarial / Valor Afegit Brut. Total: Mitjana de l'economia. Δ : Diferència % EBE/VAB. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Com es pot observar, els marges de benefici generats al grup A són creixents i significativament superiors al generats al grup B, que són decreixents. Es tracta d'un factor especialment rellevant, en la mesura que els marges són indicadors de la rendibilitat esperada als diferents sectors d'activitat, i contribueixen a determinar l'orientació dels fluxos d'inversió i, per tant, futurs canvis en l'estructura productiva.

4.2. Anàlisi desagregada per sectors (dos dígit CCAE)

La Taula 15 mostra la participació en els beneficis empresarials per sectors:

Taula 15. Participació en els beneficis empresarials, per sectors. Percentatges

	% EBE		Δ
	2014	2005	2005-2014
AIF	25,6	18,5	7,1
TEC	7,0	5,6	1,4
SOC	6,5	5,3	1,2
TUR	6,2	7,8	-1,7
CAP	4,3	4,1	0,2
CON	4,3	12,5	-8,2
NET	3,4	2,5	0,8
MAT	2,9	3,3	-0,4

EBE: Excedent Brut Empresarial. Δ : Diferència % EBE. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

Destaca, molt especialment, el cas de les activitats immobiliàries i financeres, que amb només el 3,7% de l'ocupació total generen el 16,1% del VAB i el 25,6% dels beneficis del conjunt de l'economia. Dels sectors seleccionats, és el que més contribueix, amb diferència, a la generació de beneficis, i també el que més ha augmentat el seu pes relatiu entre 2005 i 2014 (7,1 punts percentuals). També destaquen per aquest concepte les activitats de base tecnològica, que han augmentat el seu pes relatiu entre 2005 i 2014 i superen la participació de sectors amb pesos relatius molt superiors en termes de VAB i ocupació, com els serveis turístics, les manufactures tradicionals i les indústries intensives de capital. La construcció, en canvi, ha patit una notable davallada de la seva contribució als beneficis globals, en línia amb la pèrdua de pes relatiu d'aquest sector per altres conceptes (VAB i ocupació).

La Taula 16 completa la informació de la taula anterior, mostrant els beneficis empresarials (EBE) per treballador (LTE: llocs de treball a temps complet) i la relació entre la ràtio EBE/LTE a cada sector i la mitjana de l'economia.

Taula 16. Beneficis empresarials per treballador, per sectors. Euros i ràtios

	EBE/LTE				Δ
	2014		2005		2005-2014
	Euros	Sector/Total	Euros	Sector/Total	Sector/Total
AIF	222.880	7,0	122.333	5,3	1,66
NET	210.267	6,6	176.545	7,7	-1,09
TEC	53.407	1,7	47.538	2,1	-0,39
CAP	44.473	1,4	23.261	1,0	0,38
TUR	31.194	1,0	29.872	1,3	-0,32
CON	25.000	0,8	26.338	1,1	-0,36
MAT	20.932	0,7	10.066	0,4	0,22
SOC	10.843	0,3	8.754	0,4	-0,04
Total	31.974	1,0	23.042	1,0	0,00

EBE/LTE: Excedent Brut d'Explotació per Lloc de Treball Equivalent a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. Δ: Diferència Sector/Total. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Els treballadors del sectors de les activitats immobiliàries i financeres i de les indústries de xarxa generen entre 6 i 7 vegades més beneficis per lloc de treball equivalent a temps complet que el treballador representatiu del conjunt de l'economia, per raons ja comentades anteriorment. Destacar també que els beneficis per treballador en activitats de base tecnològica superen en un 70% els generats als serveis turístics, i més que dupliquen els generats a les manufactures tradicionals.

La Taula 17 mostra la remuneració salarial per lloc de treball assalariat a temps complet a cada sector (SAL/LTAE) i la relació entre sectors.

Taula 17. Remuneració per assalariat, per sectors. Euros i ràtios

	SAL/LTAE				Δ
	2014		2005		2005-2014
	Euros	Sector/Total	Euros	Sector/Total	Sector/Total
NET	61.571	1,6	56.455	1,9	-0,22
CAP	50.451	1,4	36.985	1,2	0,12
AIF	47.275	1,3	46.554	1,5	-0,28
TEC	47.145	1,3	42.831	1,4	-0,16
SOC	40.063	1,1	34.029	1,1	-0,06
CON	38.616	1,0	28.192	0,9	0,10
MAT	35.341	0,9	24.414	0,8	0,14
TUR	28.871	0,8	22.184	0,7	0,04
Total	37.352	1,0	30.155	1,0	0,00

SAL/LTAE: Remuneració Salarial per Lloc de Treball Assalariat Equivalent a Temps Complet. Total: Mitjana de l'economia. Δ: Diferència SAL/TAE. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

La dispersió per aquest concepte entre sectors és molt inferior a la que existeix en termes de valor afegit per treballador. Els sectors representatius del grup A tenen salaris reals entre un 30% i un 60% superiors a la mitjana de l'economia, i els del grup B entre un 10% i un 20% inferiors. Els salaris més elevats corresponen a les indústries de xarxa (60% superiors a la mitjana) i en segon lloc a les indústries intensives en capital (40% superiors). Els salaris al sector d'activitats immobiliàries i financeres són un 30% superiors a la mitjana, en línia amb les activitats de base tecnològica, tot i que el valor afegit per treballador al sector AIF mostri un diferencial molt superior comparat amb la mitjana de l'economia. Els salaris més baixos corresponen als serveis turístics, que se situen per sota de la meitat dels salaris a les indústries de xarxa.

S'observa una certa estabilitat dels diferencials salarials per sectors entre 2005 i 2014, sobretot si es comparen amb els canvis sectorials en el valor afegit per treballador, un fet consistent amb la hipòtesi d'un mercat laboral en el que treballadors i empreses competeixen per llocs de treball vacants i perfils professionals procedents d'altres sectors. No obstant, i en contrast amb l'anàlisi per grups, els canvis observats amb aquest nivell de desagregació presenten evolucions diferenciades. Destaca, per exemple, la disminució de la ràtio SAL/LTAE del sector immobiliari i financer, comparada amb el conjunt de l'economia, quan en termes VAB/LTE s'observa una evolució de signe contrari. En sentit invers, la ràtio SAL/LTAE al sector de serveis turístics augmenta en relació amb la mitjana de l'economia, mentre que la ràtio VAB/LTE disminueix en termes relatius. La conseqüència d'aquestes evolucions contraposades és l'augment dels marges de benefici al sector AIF i la disminució al sector TUR.

Finalment, la **Taula 18** recull l'evolució dels marges de benefici empresarial per sectors:

Taula 18. Marges de benefici empresarial, per sectors. Percentatges i ràtios

	2014		2005		2005-2014
	% EBE/VAB	Sector/Total	% EBE/VAB	Sector/Total	Δ % EBE/VAB
AIF	78,2	1,6	71,4	1,5	6,9
NET	77,0	1,6	73,6	1,6	3,3
TUR	56,2	1,1	63,3	1,4	-7,2
TEC	54,2	1,1	53,6	1,1	0,6
CAP	46,7	1,0	51,6	1,1	-5,0
CON	43,8	0,9	38,7	0,8	5,1
MAT	38,8	0,8	30,6	0,7	8,2
SOC	22,5	0,5	21,1	0,5	1,4
Total	49,1	1,0	46,8	1,0	2,2

EBE/VAB: Marge de benefici empresarial. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat.

Els sectors d'activitats financeres i immobiliàries i les indústries de xarxa registren els marges més elevats i creixents, reflectint un augment significatiu dels beneficis per treballador. Els serveis turístics també operen amb uns marges relativament elevats, en aquest cas com a resultat d'un baix valor afegit per ocupat en combinació amb uns nivells salarials encara més baixos en termes comparatius. Altres sectors de baix valor afegit, com les manufactures tradicionals, han millorat substancialment els marges de benefici, com a resultat de l'intens procés de reestructuració empresarial en aquest sector, molt subjecte a la competència internacional (reflectit en la millora de la ràtio VAB/LTE), en un context de moderació salarial generalitzada.

5. COMENTARIS FINALS

Les sèries analitzades per sectors econòmics a dos dígit, procedents principalment dels comptes anuals publicats per Idescat, finalitzen el 2014. Durant 2015 i 2016 es poden haver produït canvis substancials, que podrien alterar la posició en els rànquings de determinats sectors. En alguns casos, com les activitats immobiliàries i els serveis turístics, la informació disponible d'altres fonts estadístiques per als últims dos anys apunta cap a creixements del VAB significativament superiors a la mitjana de

l'economia, però això no implica necessàriament un creixement del VAB per treballador superior a la mitjana, donat que l'ocupació al sector turístic també ha crescut molt ràpidament.

L'objectiu d'aquest estudi és identificar les característiques del canvi estructural experimentat per l'economia catalana al llarg d'un període que abasta el final i el principi de dos cicles econòmics. En aquest sentit, ens hem de preguntar si la consolidació d'una estructura productiva dual, amb sectors d'alt valor afegit –que només representen una cinquena part de l'ocupació, però aporten més d'un 40% del valor afegit de l'economia i més de la meitat dels beneficis empresarials– i sectors de baix valor afegit –que representen el gruix de l'ocupació, però fan una contribució similar al valor afegit total i generen només una tercera part dels beneficis– és una tendència de fons que tendirà a mantenir-se, i potser a intensificar-se. I, si aquest fos el cas, amb quines conseqüències per a l'economia i la societat en el seu conjunt.

Les variacions en el valor afegit per treballador poden provenir de variacions en la productivitat relativa i/o en els preus (i salaris) relatius. El creixement de la productivitat del treball tendeix a concentrar-se en els sectors industrials i també en alguns sectors de serveis més proclius a la substitució de treball per capital. La mecanització és substitutiva de la força de treball menys qualificada, la demanda de la qual disminueix, però complementària de la més qualificada. Per altra banda, el creixement de l'ocupació menys qualificada es concentra en activitats de serveis menys susceptibles de mecanització. Aquestes activitats poden compensar el desequilibri en termes de valor afegit per treballador amb els sectors més dinàmics en termes de productivitat amb un augment en la qualitat dels serveis, associada amb un major grau de qualificació i de remuneració de les persones que ofereixen aquests serveis. Quan aquest és el cas, tant el valor afegit per treballador com els nivells salarials dels dos grups de sectors tendeixen a apropar-se. Per tant, la formació és el factor clau que hauria d'evitar la polarització creixent de l'economia entre sectors d'alt i baix valor afegit.

<u>Taula 1. VAB/LTE 2014. Euros i ràtios. Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat</u>		
	Euros	Sector/Total
Activitats immobiliàries (68)	519.156	7,97
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat (35)	354.750	5,44
Captació, potabilització i distribució d'aigua (36)	179.857	2,76
Indústries extractives (05-09)	166.000	2,55
Recerca i desenvolupament (72)	152.000	2,33
Fabricació productes farmacèutics (21)	144.913	2,22
Indústries químiques i refinació petroli (19-20)	121.421	1,86
Activitats financeres i assegurances (64-66)	117.540	1,80
Emmagatzematge i activitats afins al transport; activitats postals (52-53)	97.276	1,49
Telecomunicacions; serveis informàtics i serveis informació (61-63)	83.594	1,28
Comerç engròs i intermediaris, exc. vehicles motor (46)	81.990	1,26
Transport marítim i aeri (50-51)	80.625	1,24
Sanejament, gestió residus i descontaminació (37-39)	76.259	1,17
Metal·lúrgia (24)	75.000	1,15
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (90-93)	73.370	1,13
Fabricació material de transport (29-30)	72.818	1,12
Venda i reparació vehicles de motor i motocicletes (45)	71.041	1,09
Fabricació productes cautxú i matèries plàstiques (22)	69.476	1,07
Indústries altres productes minerals no metàl·lics (23)	69.067	1,06
Fabricació productes informàtics i electrònics (26)	67.800	1,04
Indústries fusta i paper (16-17)	67.524	1,04
Indústries alimentació, begudes i tabac (10-12)	65.345	1,00
Total	65.161	1,00
Edició i serveis audiovisuals (58-60)	64.080	0,98
Fabricació materials i equips elèctrics (27)	60.429	0,93
Reparació i instal·lació maquinària i equips (33)	59.143	0,91
Fabricació maquinària i equips ncaa (28)	58.750	0,90
<i>Activitats jurídiques i comptables, de consultoria i serveis tècnics (69-71)</i>	57.449	0,88
<i>Activitats sanitàries (86)</i>	57.107	0,88
<i>Construcció (41-43)</i>	57.050	0,88
<i>Fabricació productes metàl·lics, exc. maquinària (25)</i>	56.255	0,86
<i>Indústries tèxtils, confecció, cuir i calçat (13-15)</i>	56.111	0,86
<i>Serveis d'allotjament, menjar i begudes (55-56)</i>	55.532	0,85
<i>Publicitat; altres activ. professionals i tècniques; activ. veterinàries (73-75)</i>	52.651	0,81
<i>Administració pública, Defensa i SS obligatòria (84)</i>	52.039	0,80
<i>Mobles i indústries manufactureres diverses (31-32)</i>	51.133	0,78
<i>Educació (85)</i>	48.737	0,75
<i>Arts gràfiques i suports enregistrats (18)</i>	48.737	0,75
<i>Transport terrestre; transport per canonades (49)</i>	41.185	0,63
<i>Comerç detall, exc. vehicles motor i motocicletes (47)</i>	36.437	0,56
<i>Activitats administratives i serveis auxiliars (77-82)</i>	35.289	0,54
<i>Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca (01-03)</i>	35.038	0,54
<i>Altres serveis (94-96)</i>	33.487	0,51
<i>Activitats serveis socials (87-88)</i>	23.857	0,37
<i>Activitats llars (97-98)</i>	19.468	0,30

<u>Taula 2. Activitats d'alt valor afegit. Classificació pròpia a partir d'Idescat</u>
<i>Indústries de xarxa (NET)</i>
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat (35)
Captació, potabilització i distribució d'aigua (36)
<i>Indústries intensives en capital (CAP)</i>
Indústries extractives (05-09)
Indústries químiques i refinació petroli (19-20)
Metal·lúrgia (24)
Fabricació material de transport (29-30)
<i>Activitats logístiques (LOG)</i>
Comerç engròs i intermediaris, exc. vehicles motor (46)
Emmagatzematge i activitats afins al transport; activitats postals (52-53)
<i>Activitats immobiliàries i financeres (AIF)</i>
Activitats immobiliàries (68)
Activitats financeres i assegurances (64-66)
<i>Activitats de base tecnològica (TEC)</i>
Fabricació productes farmacèutics (21)
Sanejament, gestió residus i descontaminació (37-39)
Telecomunicacions; serveis informàtics i serveis informació (61-63)
Recerca i desenvolupament (72)
<i>Activitats creatives i culturals (CRE)</i>
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (90-93)

Taula 3. Activitats de baix valor afegit. Classificació pròpia a partir d'Idescat

Serveis personals (PER)

Activitats llars (97-98)

Serveis socials (SOC)

Administració pública, Defensa i SS obligatòria (84)

Educació (85)

Activitats sanitàries (86)

Activitats serveis socials (87-88)

Serveis empresarials (EMP)

Activitats jurídiques i comptables, de consultoria i serveis tècnics (69-71)

Publicitat; altres activ. professionals i tècniques; activ. veterinàries (73-75)

Activitats administratives i serveis auxiliars (77-82)

Serveis turístics (TUR)

Serveis d'allotjament, menjar i begudes (55-56)

Serveis tradicionals (SET)

Comerç detall, exc. vehicles motor i motocicletes (47)

Transport terrestre; transport per canonades (49)

Manufactures tradicionals (MAT)

Indústries tèxtils, confecció, cuir i calçat (13-15)

Arts gràfiques i suports enregistrats (18)

Fabricació productes metàl·lics, exc. maquinària (25)

Mobles i indústries manufactureres diverses (31-32)

Construcció (CON)

Construcció (41-43)